

Экономикэ

Политикэ

Махуэку

Кавказ
ИщхъэрэЖылагъуэ
Iуэху

Ди жагъуэгъухэм я нэхейкIэ...

США-м и унафэм псалъэ-макыншэу шIэт Къухъэ-пIэ зэкъуэтым и къэрал-хэу Урысейм къытхыгъа-жэр уагъадыж - псом хуэ-мыдзэу абы урысыбзэрпсалъэхэр щыпсэу шына-лэхэр езыхэм я фIэфыныгъэкIэ зыхигъэхъа иужь. Къатэбжэ къудейкым, атIэ икIи белджылы мэхуэ дызэрхамыпIытIэфыну. Абы и пIэкIэ зыдоукъуэдий, ди зэфIагIэхэм хохъуэ. Шап-хъэхэр мащIакъым. Мис, псалъэм и хъэтыркIэ, иджыблагъэ Мэкъумэш хожайствэмэр ерыскъыпхэм елжэ промышленностымрэ я лажьакулэхэм я махуэм ирихъэлэу, хъыбар къэлуаш ди къэралым мы гъэм тхыдэм цынэхъыбэ гъавэ бэв къызэршщытрахам теу-хуауэ. Иджыри бжыгъэхэр кIэухуэ зэхалхъэжакъым, ауэ ар тонн мелуани 150-м нэсыну хуагъэфашэ.

ЕРЫСКЪЫ и лъэныкыуэкIэ ди шынагуэнышагъэр нэгъэ-сауэ къызэршщыгъэпэпхэм и мызакъуэу, абы дэ Iэмал къыдет къулеисыз дыдэ къэралхэм защIэгъэжыну. Ди жагъуэ зэрхыуэнцI, иджыри Африкэмрэ Азиэмрэ я цIыху мелуанхэр илъэс къэс гъал-лэм екъ. Я Iуэху бгъэдыхъэ-кIэхэр зыхуэдэм емыльтытауэ, мы Iуэхум ахэр къегъэлыннм теухуауэ псори зэкъуигъуэуэн хуейуэ къышIакинт. АрцхъэкIэ дэнэт? Я шхъэ фейдэ фIэкIа нэгъуэушI лъапIэныгъэ гъуэри зымыIэ Штат Зэгут-хэр гуэдзым ирисондэхэр хуабжэ хуэныкыуэ къэрал факультетхэм яIэрымгъэхъуэ. Абыхэм апхуэдэ дыдэу къагъэсбэпашэ Украинэм и гъавуэ Одессэ иршар. Иджы, дауи, Вашингтон хушIэкъунушI Урысейм лъахуэ-пэщIэдэ къыхуычIыну. АрцхъэкIэ урысей гуэдзым цо-гугъ Европэри. Ерыскъым и Iуэхур нэхъ гугъуш, газми кышIагъэхэм нэхърэ. «Ныбэр къэблагъэмэ, блоггэр пще-

гъэгъушIэ» псалъэжыуэр ауэ сымти жалакъым. Украинэр Украинэц, ауэ цIыхуэхэм абы шхъэкIэ я ныбэ ягъэны-куэфынукуым. Америкэр къагъэпхыцIакъым псори и уна-фэ шигъэтын папшэ. Фигу къэдгъэкIыжынцIи, ялэ дыдэу абы Путин Вла-димир и гугъу шигъэр Мюн-хен къышIагъэушIэ - 2007 гъэм. Ар США-р жыжъуи зы-пэмилплат: СССР-р лъэ-лъэжа иужькIэ, абы телъа шIыхуэхэр зрагъэпшынажэ, зэхафышIэу лъагуажьмыш-хъуэ ягъэтыса Урысейр зы-теушхуам фелпъыт! Мис а-дежжэ шышIидзар иджырей зэпэщIэтыныгъэм. Абы лъан-дэрэ Вашингтон сыт хуэдэ IэмалкIи хушIокъу Урысейр дигъуэн, ириудыны. Украинэм шекIуэкI зауэ Iуэху хэ-хар щымыламы, нэгъуэушI фIэгъэналIэ къыгуэзтынут. Ар аргуэру Путин Владимир жиалшэ шыналышхэр Урысейм зэрзызыхишэм егъэщIылауэ Кремлым къышIагъэпсалъэм. Абы къыхигъэхъэхуэкIащ ди къэ-ралыр къызэримыкIуэтыну икIи зарымышынэнур. Абы кIыдыкIуэу, ягу кыигъэкIы-жащ США-р зэрпхъуэныгъэ политикэм сыт шыгъуи зэры-тетар, нэгъуэушI куэдIи.

АтIэ, КъухъэпIэм шызэха ди Президентым тегъэщIапIэ ишIахэр? Абыхэм дерс гуэр-хэр къыхахыным и пIэкIэ, Ва-шингтон жиалшэ Урысейм Украинэм шилэжыхэр зымы-дэ къэралхэм я бжыгъэм хигъэжынуэ зэримурадир. Ялэ лъабакъуэхэри ичакIаш. Псалъэм и хъэтыркIэ, США-м и къэрал секретарь Блинкин Пекин хуэхуэ телеграммэ хуигъэхъаш Китай ЦIыхубэ Республикэр къызэршщыра-гъэпэщIрэ илъэс 73-рэ зэры-рикъум и саулыгъуэкIэ. Нэхъ-пэм Унэ хужым апхуэдэ ишIэу щытакъым, иджы къэхъужар сыт? Шхъэусы-гуэр хыболъагъуэ КНР-м ху-иIэ зэхушIытIэхэр кыгъэ-шэабэу, Урысейм нэхъ тIкIийуэ

къытрикыуэну ар зэрхушIэ-къум. Ауэ адрейхэри делэ-къым.

Иджырей дунейм урегъ-гупысэ блэкIа лIэщIыгуэм и 90 гъэхэм ди «демократхэм» къытхуагъэна шIэин куэдым дыкъыпIыкын зэрхуейми. Абыхэм я зэранкIэ дэ нэгъуэушI къэралхэм депха хуащ. ХъэшпIын нэхъ къызэ-рыгъуэкI диддэри абыхэм я деш къышIытхэурт. Ди гугъащэ апхуэдэу сыт шыгъуи екIуэ-кIыну. АрцхъэкIэ ар щыкулпэу зэршыцтыр белджылы къэ-хуащ, тольтхунхэм хуэдэу къызэрехъэжа санкцэхэр къызэрехъэжэ. Иджы шытыгIэI хэлъэм дыкъызэрикIыну Iэ-малхэр къэтлъыхуээн хуей мэхуэ. США-р ушIифыр абы и блэгъуэушIэц, къыпхуаэрэ-зымэщI. И жыгъуэ ушIэклэмэ, и бий уохуэ.

Иджы догъэцIэгъужэ: ди къэралыи шащIыф нэгъуэушI шыналышхэм цагъэхъызыр-хэм фIагъкIэ къыкIэрымыхуэ Iэджи. Е, къэтцтэнтI, ди псалъэмакыср къызэрехъа мэкъумэш IэнатIэр. Гъавэм и гугъу тIакиIэщ, ауэ сыт дэ, псалъэм папшэ, жагъуэгъуэ дыкъэзылпытэ Польшэм и деш мыIэрысэ къышIытхуэу шышIытар? Иджы ди Къэ-бэрдэи-Балъкъэрым и за-кыуэ къышIахъэлIэ Урысейм пхъэщхъэмышхъуэ къышIа-лэжым и Iыхъэ щанэр. А бжыгъэм илъэс къэси хохъуэ.

Дауи, нэгъуэушI шIыпIэ шы-мышахуэ къэрал дунейм тет-къым, ауэ ди мащIэр къэ-зытхэм депхауэ дышчымытмэ нэхъыфIш.

ШIэп хэлъкъым США-р зи паша КъухъэпIэ зэкъуэтым ди Урысейм и зыужыныгъэр къызэршщытхыгъуэушIэ-фынум, дэ нэхърэ нэхъыбэу езы европей къэралхэр къы-зэрхытхуэныкыуэну. Абыхэм драдэжI мывэхэр я шхъэхэм тохуэхэ, я нэхейкIэ дэ ипэкIэ докIуэ.

Арац. «Гъавэ тонн мелуани 150-м» дигу кыгъэкIар.

Щыналыхэр IэнэщIу къэкIуакъым

Зэманыр апхуэдизу псыншIэу макIуэри, языныкыуэхэм деш дылгъэщIыхъэркъым. Дэ иджыри десакъым Донецк, Луганск цIыхубэ республикэхэмрэ Запорожье, Херсон областхэмрэ Урысейм зэрхыш-чыш, ауэ ахэр абы и шыналыз хуащ. Къыхыхъаш ООН-м лъэкъхэм шхъэхуэ зашIыну зэрхуитым и хабзэм тету я фIэфыныгъэр референдумым къышIа-гъэлагуэри. Абы куэд тражыгъащIи, къытетдгъэзжынкъым. Украинэм и пре-зидент Зеленский Владимир жиIэгъат урысу зыкъэзылпытэхэр Урысейм кIуэ-жын хуейуэ. Дауи, абы игугъащ я шумэдан тIэкIухэр къаштэу ахэр IэпцIэлъапцIэу къышIэлхуэжыну. ЛIэщIыгуэу куэд хуауэ зыщыпсэу лъахэри, зрагъэпэща псори къагъэнэну. Къехъулакъым.

КЪЭРАЛ Думэм и депутат Крашенинников Павел и псалъэхэм ятелпIыкым, ДНР-мрэ ЛНР-мрэ УФ-м къыхыхъаш 2014 гъэм яIа гъунапкъэхэм иту. Запорожье области аращ, ауэ Херсон областым шIыгуэнушI Николайев областым и районитI - абыхэм референдумым къышIагъэлагуэушI Уры-сейм хэтү псэну зэрхуейр.

Шыналы 4-р километр зэбгъуээнатIэ мини 108,8-рэ мэхуэ, цIыху мелуани 8-м ноблагъэ, дэтхэнэми иджырей промыш-леннострэ мэкъумэш хожайствэри ишIэ, нэгъуэушI жыпIэмэ, я шхъэ ялэжыкIынушI. Абы и закъуэкъым.

Къаугъэ къызэрхыкIуэ шыта Iуэвэ (Азов) тенджызыр дIапкIэ Урысейм и къэрал кIуэцI тенджызу щытхушI. Иджы УФ-м укIыуу шIым утету занщIу Къырымым укIуэфы-нушI, апхуэдэ гуэгъуэкIэ нэхъ тыншI икIи нэхъ пудшI цIыхуэхэмрэ хьэлэхэмрэ гъэлэ-хуэуэри.

Хэку зауэшхуэм и зэманым ди дзэхэм Мариуполь и къухъуэ тедзапIэр хуит къызэра-щыжар Гитлер и гум шIыхъат, и мыхъэнэр апхуэдизкIэ инти. Иджы ди къэралым и мылхушI. Газетхэм зэрытеташIи, «Азов-сталь» заводым къыту шытащ Украинэм жы-ру цагъэжым и процент 40-р. Пажу, ар зэ-фIагъэуэвжыныр егъэленэу гугъуэнушI, ауэ, шэц хэлъкъым, Мариуполь и металлургие комбинатыр зэрылэжъанум. Апхуэдэу, сэ-бэпшхуэху хъунушI Херсон и трактор заводири.

Шыналышхэм щыпсэхэр шIымы Iэзуу толжыхъышI. Псалъэм и хъэтыркIэ, Херсон областым и закъуэ илъэс къэс гъавэ тонн мелуани 2, хадэхэкIэху тонн мелуан, пхъэщ-хъомышхуэу тонн мини 100, жызууму тонн мини 50, прунжу тонн мин 35-рэ хуэдиз къышIахъэлэ.

Дауи, апхуэдэ къулеигъэхэр зэрылэ шыналышхэр шафIэкIуэдэм, хыиым икIащ Украинэм тетигъуэр шызылIыгъэр икIи фIэгъэналIэ псори къагъэсбэп къыпхуеми-гъэгъэзжынуым къагъэсбэпээн я мурадэ. Дауи, абыхэм къадошIэ США-р зи пашэ нэгъуэушI къэралхэр. Ауэ Штат Зэгутэхэм яхуе-мыгъэхэр нэгъуэушI: иджыри къэс къэрал-хэм я шыналышхэр - хэт дэтхэнэ шыналышхэр еин хуейми - зыубзыхуэ къэгъуэгуркIуэр езыхэм я закъуэц, атIэ шхъэ къыкыуэкIа я Iэзыншэу апхуэдэ Iуэхуэр зезыгъакулэ? Хэбгъэзыхэмэ, ООН-м Шынагуэныгъэжэм-кIэ и Советыр къагъэсбэпхыну хушIэкъуашI. Лъэкъэ Зэгутэхэм я Зэгухъэныгъэр зэрш-цIэхэр иджы ялэу а Советым Iэ шрагъэпIэщ абы зыгъымыуэ хэт къэралым - Урысейм - шыналышхэр зэрзызыхыгъэхэр зымыдэ унафэ къаригъэщэнт и гугъуэ. УФ-м, дауи, ар пхигъэкIакъым, вета трилхъэныкIэ иIэ хуитыныгъэр кыгъэсбэпэри. А резолю-цэр къышIыхылхъэм гъуэс ишIари... Алба-

ниерщ. Сербием лъыгъажэкIэ къытрихуэ Косовэ зрита къэралырщ. ЗэрплтагъушIи, укIытэркъым. Абы цыгъуэми, къридзэр-къым апхуэдизу зыдэлэпыкыу Украинэр къы-зэрхыхуэа шIыкIэри, абы нацизмэр зэрхыш-телпцэри, щызэрахъэ лейри.

А псори апхуэдизу нэм къышIоуэри, ахэр къэпIагъуэн папшIэ еджагъэхуэу ушIытын хуейкъым. Картэм итыхакъым «УкраинэкIэ» зэджэ гуэри. СССР-р къы-щызэрагъэпэщIы Ленин Владимир а цIэр иритри, абы хигъэхъаш иджырей Дон-бассри, урысыбзэрпсалъэхэр щыпсэу нэгъуэушI шыналыз зыбжани. ТегъэщIапIэ ишIари зи промышленностым нэхъ зиужаа шIапIэхэр хэтын зэрхуейрщ - итIанэ про-летариат иIэнут. Мыбы нэгъуэушIи хэлъшI: апхуэдэу имышIамэ, Киев зэтрахуэ Совет Союзым къыхъыхъэнкIэ гуэвэрт. ИужькIэ Iуэхум хыхъащ Сталин Иосиф. Евро-пэ псор зыубыдэ фашист Германияр Iуи-гъэкулэтын мурадкIэ, абы а республикэм къыхыгъэхъащ КъухъэпIэ Украинэр («Гали-ция» жыхуалэу щытар). Нэхъ куууру Iэбаш Украинэр Урысейм къызэрхыхъэхэр илъэс 300 шрикъуу ягъэува 1954 гъэм, УФ-м хышу Къырымр Украинэм «зыгъэкуэ» Хрущев Никитэ. Мис апхуэдэуэр яхуэпаш иджы-рей Украинэр. Шыналышхэр хуабжыу абы сэбэп яхуэхуащ. СССР-хэм я Союзым хэтакъым абы нэхърэ нэхъ лъэхуэу зызыужаа республикэ. Уеблэмэ абы и лъэныкыуэкIэ Франджым ехъэхуэфынут. Ирата хуи-тыныгъэхэри къэрал шхъэхуэм иIэм кы-кIырухъуэракъым: ООН-р къышIызэрагъэ-пэ-щын абы Iэ иIэтын хуит хагъэхъат Бело-руссиием хуэдэу.

ШытыкIэр зэрхытхыкIыфынут Ельцин Борис. СССР-р щакъутэжым абы кыгъэу-выфынут «Дызэршщыгъуэм хуэдэу дызы-хъгъэкIыж» жиIуэ, арцхъэкIэ а зэманым ар зышIэбэныр Горбачев Михаил тригъэкIуэ езым властыр зылэргъэхъэн къудейрт. ИтIанэ шынэрт Украинэмрэ Белоруссиемрэ я президентхуэ Кравчукрэ Шухкевичрэ Совет Союзыр акъутэжыныр къыдамыл-гъынкIэ.

Иджы мис ди нэгү шIокI ялэ итахэми абыхэм я зэранкIэ къэхъуар. Зи шына-лышм щыпсэхуэм я нэхъыбэр щыурысыб-зэрпсалъэ къэралым цIыхуэхэр щыхуит-къым «дыурысщ» жалну, я цэнхабзэр ял-гыны. Псом хуэмыдэу ахэр ххпIэгъуэуэ цIыхуэхуэр 2014 гъэм хабзэкIэ лажьэ вла-стыр тIадуэ неонацистхэм, нэгъуэушI жы-пIэмэ, фашист Германиям къыдэшIу Хэку зауэшхуэм и лъэхъэнэм къытпэщIэтэ Бан-дерэ и Iумэтхэм къашIэхуэа шIэблэ бза-джем шIыхъэм тетигъуэр зылэрагъэхъа иужькIэщ. Абы шыгъуэу белджылы хуащ, апхуэдэу екIуэкIэм, мыбы щыпсэу урыскэр, абыхэм къадыкIуэу мэхъэрхэр (венгрхэр), нэгъуэушI лъэкъым щышхэр хагъэкIуэ-дажынкIэ шынагъуэу зэрхыцIэр.

Ауэ, итIани, гугъут мы шыналышхэр УФ-м кыгагъэхъэжыфыну уи нэгү къышIэгъэ-хъэнэ. Бэлыхэр нэлсэхэмкIэ гъэщIауэ илъэси 8 къызэрэнэкIыи хуей хуащ абы хуэкIуэн и пэкIэ. Москва хушIэкъуаш лъэны-кыуэхэр Минск зэрхышщыгъуэуэуэр яри-гъэгъэзжэцIун. АрцхъэкIэ, езым и пре-зидентым и Iэ телъ пэти, Украинэм ар зы-ми имыуасэ тхылъымIпIэжэу фIэкIа кылмъ-такъым. Урысейм иригъэкIуэкI зауэ Iуэху хэжамIи къэжIапIэ хуэхъуар араш.

Дэтхэнэ лъэкпыри хуитшI езым фIэпыр къыхыкын. Донецк, Луганск цIыхубэ рес-публикэхэм, Запорожье, Херсон областхэм щыпсэхуэм ар къагъэлагуэушIа къэгъазэ имылан.

«Дунейм гъэщIэ шыIэху-кIэ цIыхум къишIэнур зыри-кIш абы ззи къыхуэмышIэ-нум елытатэу», - жиIэгъащ еджагъэхуэхуэ гуэрным. Гъэ-шIэгъуэнращи, шIэныгъэм нэхъ зиужыхуэ ар зэрпы-жыр нэхъ куууэ къыбгуро-лэу.

ИУЖБ илъэххэм хуабжэу зыубгъуаш дыгъэ системэм и шIыбкIэ шыIэ вагъуэхэм егъэщIыла планетэхэр («экзопланетэ» жыхуалэхэр) къэхутэным егъэщIыла лэжыгъэм. Нэхъапэм ахэр шыIэххуэ я гугъакъым. ЯIэ-ми, ахэр гъуэз зашIэу (мис а ди Юпитерым е Нептуным хуэдэху) зэхэт къэхуэгъуэу къальдытарт. Иджы ягъэбел-джылащ апхуэдэхэм зи шхъэфэр бьдэхэри, уеблэ-мэ псыкIи хъуакии къулей-хэри зэрэхэтыр.

Мыбдежым къышIагъэсбэп хъэршым ит телескоп лъэ-щхэр. Ялэ экзопланетэр 1991 гъэм къагъуэтауэ шытащ. Мы зэманым ирихъэлэу апхуэдэ-хэр мин зыбжанэм нызэры-хъсащ. Дауи, нэхъ зыхушIэ-кхур ди ШIым ешхэ дунейхэр

НэгъуэушI дунейхэр

● Хъэрш

къэхутэнырщ. Абы и мыхъэнэр зыхуэдизым утемыпсалъых-ми гурылуэгъуэушI. Еджа-гъэхуэу цIэрылуэ Циолковс-

кэм зэржилашIи, цIыхум и лъэр нэгъуэушI планетэхэм нэсынушI, ахэр псэулэ яшIы-нушI. Иджыстуи дызытет ду-

нейр яфIэзэвылуэ хуащ. Ара-щи, я шхъэр здахыи къальы-хъуэ, ШIым нэхъ ешхэ ди гъу-нэгъуэ Марсым лъэтэну

загъэхъэзыр. Ауэ ушыпсэнуу къэгъэзг нэгъуэушI планетэхэр зэрхышIынури хъэкъуэу я-хъылащ. Пажу, зэкIэ апхуэ-дэхуэу къахутар мащIэ дыдэщ. Языныкыуэхэри жыжыхъащи (псалъэм и хъэтыркIэ, нэхум и псынцIагъымкIэ (зы секун-дым километр мин 300I), укIуэми, унысыфынукуым илъэс мин 2-рэ 300-кIэ. ЕтIуа-нэрауэ, килограмм 70 къэзы-шэц цIыхум абы километр 270-рэ шыхьалгъащынушIи, къытхыхуэкIуэхуынукуым. Ещанэрауэ, радиациэ гуащIэм ушIуыкIынушI.

XXI лIэщIыгуэм и пэщIэд-зэм еджагъэхуэхэм гугъа-пIэхуэхэр ирахъэллат Ско-пион вагъуэбэм хыхъэ Глизе вагъуэм. Абы и ещанэ плане-тэр ди ШIым сыткIи ешхъэ: хъэуаи псыи шылэт, дыгъэми «пэгъунэгъут» - зэрпылэжы-жэр нэхум и псынцIагъымкIэ илъэс 23-кIэт. АрцхъэкIэ ар ди планетэм нэхърэ хуэди 3,5-м шигъыгуэкI нэхъ хьэлэу къышIэIахуэ.

Куэд тражыгъащIах Прокси-

мэ Центаврэ вагъуэм и етIуа-нэ планетэм. Ар ШIым нэхърэ зэрхынахэ ин шыIэкъым икIи нэхъ пэгъуэнушIэц - къэд-гъэсбэп бжыкIэмкIэ дIэпыр илъэси 4 гъуэгъуш, ику итIэ и температурэри зэрхытэр гра-дус 30-щ.

2018 гъэ лъандэрэ хъэршым шIагъэжэ TeSS телескопыр. Абы экзопланетэ мини 5-м нэс къыхуатIэкIэ. Языныкыуэ-хэр къапщыташ, адрейхэр яджэ. ЗэрхуагъащхэмкIэ, а Iэмэлсымэм ШIым ешхэ ду-нейлэ 500 хуэдиз къызэлэу-хыфынушI. Еджагъэхуэхэм къальытэ абыхэм яшIэщ язы-ныкыуэхэм ушыпсэуфыну е гъэщIэм ешхэ гуэр шылэу. Планетэ 500-м нышIызэр-хъэскIэ уэхъэдэн бгъуэзы-нушI.

АрцхъэкIэ куэд шIоупцIэ: къэпхутэкIэ сыт и мыхъэнэ, умыкIуэфынумэ? Ауэ ари зэ-лыттар зэманырщ. Уэдлэ-тэн шылэмэ, цIыхуэхэм къа-гупсысыфынушI абы зэры-нэсыну Iэмал. Ари жыжэж-къым.

Планетэр зыгъэхъэзырар ШАЛ Мухъэмэдш.

● Шэнхабзэ

Сэтэней пщашхуэ къафэм и гуащэ

Адыгэр дэнэ шыIэмэи, адыгэу къызэтенэжыныр и къалэн нэхъышхуэу зыгъэуэным сыту пщIэшхуэ къилэжэрэ! Псом хуэмыдэу, а цIыху хамэ къэрал ша-пIамэ, хамэ шэнхабзэм хэпсэхуэмэ, хамэбзэ ирип-салъэмэ, абы ирилажээмэ. Апхуэдэ цIыхум уи шхъэр лъагъуэ уегъэлэт.

ТыРКУМ и мызакъуэу, адыгэ щыпсэу къэрал куэ-дым зи цIэр фыкIэ къышIащIыху НэтIабжэ Жанхуэуэт ипхуэ Сэтэней фыдогъэцIыху.

Сэтэней Гуащэ нэхъ Iушэр нэхъ дахэрэ шымылауэ къыхошжэ адыгэ Iуэрылатэм. Сыт хуэдэ нобэррей Сэтэ-нейр?

НэтIабжэ Сэтэней илъэсхы шрикъуам, къафэр и лъым хэтү, и псэр абы хэлтү къышIэIкIри, адыгэ къафэм шы-хурагъасу Иорданиям и пащтыкъым и HAMZA шкылым ираташ и шыпхуэ нэхъыжэ Синэмис цыгъуэ. Абы къышIышIэдзауэ нобэр къыздэсым къафэм пыIакъым пщашхэр. Сыт хуэдэ къэралыгуэм сыт хуэдэ адыгэ Iуэхушхуэ шекIуэIаками, Сэтэней къэфакIуэ пашуэ хэтш абы.

Унагуэр Иорданиям шыщыпсэуам шыгъуэ, Сэтэней адыгэ шкылымрэ консерваторэмрэ зэдижырт. «Ушчысэунуи узырпысэунуи уемыгупсысу, егъэджа-кIуэу си деш къышIыи, адыгагъэмрэ хабзэмрэ цIыхуэхэр хуэбгъаджэу», - жиIуэ, Иорданиям и пащтыкъым Жан-хуэуэ къышIыжриIэм, «Хъэуэ, сэ Хэкужым сыкIуэкIэм нэхъ къэсцтэнущ» жиIэри, НэтIабжэхэ Адыгэ Респуб-ликэм къэлэпхуэажауэ шытащ. Абдежи Сэтэней и псэр зыхъэхуа къафэр IэщIыб шийIакъым, уеблэмэ музы-кэм и шкылым скрипкэм щыхуеджаш, къэфакIуэ гупым хэтэщ. ГуащIэр апхуэдэу къекIэрэхуэуэри, унагуэр Тыркум мылзпIэгъуэу хуахъакъым. Абы Сэтэней консерва-торэм шыщIэтIысхэри, илъэсбиIэкIэ шеджаш. Ар зэ-фIэкири, зэшпыхуитIым мурад яшIащ Хэкужым къагъэзэжху, шIэныгъэ нэхъышхэ Къэбэрдэи-Балъхэр Республикэм щызэрагъэгъуэтыну. Апхуэдэуи хуащ - зэшпыхуитIым КъБКЪУ-м сервисмэр туризмэмкIэ къудамэр къауащ. ЕджапIэм шIэсхыу НэтIабжэхэ зэшпыхуитIыр «Кафэ» ансамблым къышIыфащ, «Сту-дент гъатх» фестивалым илъэс къэс жьдыжэр хэтэщ, иужькIэ «Кабардинка»-м къышIыфащ.

«Зэ IуэлъэгъуэкIэ Сэтэней къызэрхуэуэи пщашхуэ уо-лъагъу. Ауэ фащэ шыгъуэу утыку кыиыхъэщ, Пащтыхэ Гуащэу улоуплэ. Си фIэщ хуэркъым абы и зылыгъыкIэ-кIэ къэфIэкIын бгъуэтыну икIи игъэлагуэуэ шэнымкIэ, хабзэмкIэ, цIыху хэтIыгъэмкIэ къылышIыхъэн шылэу», - жэлэ КъБКЪУ-м и «Кафэ» ансамблым илъэс куэдкIэ и гъэсакIуэу шыта Шэуей Елена.

Къафэм и закъуэу мыхуэу, адыгэ шэнхабзэмрэ хаб-зэмрэ и сыт хуэдэ гъунапкъэми хуэлэзэц Сэтэней: скрипкэм, шыкIэпIынэм, IэлэпIынэм, пианинэм, пшы-нэм зэхуэдэу Iоуэ. А псом къишынэмышIауэ, инджы-лызыбээр, хъэрпыбдээр, урысыбээр, тыркубээр, адыгэб-ээр зэхуэдэу Iурылшэ.

Сэ ззи сыгъэупшэнукуым Хэкужым шышIыпсэу-сауам Еуаз Зубер, Атэбий Игорэ, Битокъу Беслъэн, «Кабардинка»-м и къэфакIуэхэр къызэршщыдэлэпыкыуэр. Абыхэм я фылыгъэкIэ си IэщIагъэм куэдкIэ хэзгъэхуащ. ШыкIэпIынэм нэхъри хуэлэжэ сыхуэушI Зубер и чэн-дэжэхэм сытетурэ, си къэфэклэм нэхъри зижыжэ, куэди къэсшIащ Хэкужым и къэфакIуэу пашэхэм сакIэлъып-лурэ. КъафэмкIэ егъэджакIуэ нэхъышхуэу сытым дежи силар си адэрш, ауэ куэдым я дежи си Iзагъым хызэ-гъэхуащ: Тарбэ Арвелод, Iэмырхъан Рэмэзан, Къурбан Къурбан, Алханашвили Тимур, Тенгиз, Глэуев Нодр, Та-ние Валерий. Арами, шапхъэ нэхъышхуэу сыт шыгъуи силар си шыпхуэ нэхъыжэ Синэмисщ. Ар къафэ, уэрэд, хабзэ ирехуэ! Абы зыкIэ макъ дахэ ишIащ! Зы шыуагъэ къыхымыгъэхуэу, кавказ лэпкъхэм я бэзэхэмкIэ уэрэд жэлэфэ, - къыхегъэщ Сэтэней.

Адыгэ хабзэмрэ шэнымк

